Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
ATHANASIOSA RANTOSA
przedstawiona w dniu 17 listopada 2022 r.[1]

Sprawa C-628/21

TB
przy udziale:
Castorama Polska Sp. z o.o.,
„Knor" Sp. z o.o.

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Okręgowy w Warszawie (Polska)]

Odesłanie prejudycjalne – Zbliżanie ustawodawstw – Dyrektywa 2004/48/WE – Egzekwowanie praw własności intelektualnej – Artykuł 4 – Osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków naprawczych – Artykuł 8 ust. 1 – Postępowanie sądowe dotyczące naruszenia prawa własności intelektualnej – Sprzedaż towarów naruszających prawo – Prawo autorskie i prawa pokrewne – Prawo powoda do informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów – Wymóg wykazania przez powoda, że jest właścicielem prawa własności intelektualnej

I. Wprowadzenie

1. Przedsiębiorstwo sprzedaje reprodukcje grafik bez zgody osoby, która podnosi, że jest twórcą tych reprodukcji. Osoba ta wszczęła postępowanie sądowe dotyczące naruszenia prawa własności intelektualnej na podstawie art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48/WE[2], który ustanawia prawo służące zapewnieniu skutecznej ochrony własności intelektualnej[3]. Czy osoba ta powinna wykazać, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej, czy też wystarczy, że uprawdopodobni, iż jest właścicielem tego prawa? Takie jest w istocie pytanie postawione przez Sąd Okręgowy w Warszawie (Polska).

2. Niniejsza sprawa prowadzi Trybunał do zbadania, w świetle jego orzecznictwa, wymaganego standardu dowodowego w ramach wniosku o udzielenie informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług na podstawie prawa do informacji przewidzianego w art. 8 ust. 1

[1] Język oryginału: francuski.

[2] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. 2004, L 157, s. 45). W przedmiocie tej dyrektywy zob. F. Petillion, A. Heirwegh, Genesis, Adoption and Application of European Directive 2004/48/EC, w: *Enforcement of Intellectual Property Rights in the EU Member States*, F. Petillion (ed.), Anvers, Intersentia, 2019, s. 1–48.

[3] Zobacz opinia rzecznika generalnego P. Cruza Villalóna w sprawie Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:243, pkt 24).

dyrektywy 2004/48. Aby odpowiedzieć na postawione pytanie, konieczne będzie wyważenie, z jednej strony, prawa do informacji przysługującego uprawnionym z tytułu własności intelektualnej i, z drugiej strony, ochrony pozwanego przed nadużyciem tego prawa.

II. Ramy prawne

A. Prawo Unii

3. Zgodnie z motywami 10 i 17 dyrektywy 2004/48:

„(10) Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie systemów prawnych [państw członkowskich] w celu zapewnienia wysokiego, równoważnego i jednakowego poziomu bezpieczeństwa na rynku wewnętrznym.

[…]

(17) Przewidziane w niniejszej dyrektywie środki, procedury i środki naprawcze w każdym przypadku powinny być ustalane tak, aby w należyty sposób uwzględniały specyfikę sprawy, włączając szczególne cechy każdego prawa własności intelektualnej, i w stosownym przypadku umyślny lub nieumyślny charakter naruszenia”.

4. Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot”, stanowi:

„Niniejsza dyrektywa dotyczy środków, procedur i środków naprawczych, niezbędnych do realizacji praw własności intelektualnej […]”.

5. Rozdział II rzeczonej dyrektywy, zatytułowany „Środki, procedury i środki naprawcze”, zawiera art. 3–15. Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Obowiązki ogólne”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają objęte niniejszą dyrektywą środki, procedury i środki naprawcze niezbędne do stosowania praw własności intelektualnej. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są sprawiedliwe i słuszne oraz nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne, ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień.

2. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są również skuteczne, proporcjonalne i odstraszające i stosowane w taki sposób, aby zapobiec tworzeniu ograniczeń handlu prowadzonego zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem”.

6. Artykuł 4 dyrektywy 2004/48, zatytułowany „Osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków naprawczych”, przewiduje:

„Za osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków naprawczych określonych w niniejszym rozdziale państwa członkowskie uznają:

a) właścicieli praw własności intelektualnej, zgodnie z przepisami odpowiedniego prawa;

b) wszystkie inne osoby uprawnione do stosowania tych praw, zwłaszcza licencjobiorców, w zakresie dozwolonym przez przepisy odpowiedniego prawa i zgodnie z nimi;

c) organizacje zbiorowego zarządzania prawami własności intelektualnej i które są uznane za uprawnione do reprezentowania właścicieli praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez przepisy odpowiedniego prawa i zgodnie z nimi;

d) profesjonalne organizacje zrzeszające pełnomocników [profesjonalne podmioty wyspecjalizowane w dochodzeniu praw], uznane za posiadające prawo do reprezentowania właścicieli praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez przepisy odpowiedniego prawa i zgodnie z nimi".

7. Artykuł 8 owej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do informacji", przewiduje w ust. 1 i 2, co następuje:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, że, w kontekście postępowania sądowego dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej oraz w odpowiedzi na uzasadnione i proporcjonalne żądanie powoda, właściwe organy sądowe mogą nakazać przedstawienie informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług naruszających prawo własności intelektualnej przez naruszającego lub jakąkolwiek inną osobę, u której:

a) stwierdzono posiadanie na skalę handlową towarów naruszających prawo;

b) stwierdzono wykonywanie [korzystanie] na skalę handlową [z] usług naruszających prawo;

c) stwierdzono dostarczanie na skalę handlową usług stosowanych w działaniach naruszających prawo;

lub która

d) została przez osobę określoną w lit. a), b) lub c) wskazana jako zaangażowana w produkcję, wytwarzanie lub dystrybucję towarów albo dostarczanie usług.

2. Informacja, o której mowa w ust. 1, zawiera, jeśli stosowne:

a) nazwy i adresy producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy towarów lub usług, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów;

b) informację o ilości wyprodukowanych, wytworzonych, wysłanych, otrzymanych lub zamówionych towarów lub usług, o które chodzi, jak również o cenach otrzymanych za nie".

B. Prawo polskie

8. Artykuł 278 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu rozpatrywanego w postępowaniu głównym[4] (zwanej dalej „kodeksem postępowania cywilnego"), stanowi w § 1:

„W wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii".

[4] Dz.U. z 2020 r. poz. 1575.

9. Artykuł 479[89] tego kodeksu przewiduje:

„§ 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach o ochronę praw autorskich i pokrewnych, o ochronę praw własności przemysłowej oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych (sprawy własności intelektualnej).

§ 2. Sprawami własności intelektualnej w rozumieniu niniejszego działu są także sprawy o:

1) zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji;

[…]".

10. Artykuł 479[112] rzeczonego kodeksu stanowi:

„Przepisy dotyczące obowiązanego stosuje się do osoby, w tym również pozwanego, która posiada informacje, o których mowa w art. 479[113], lub dostęp do nich".

11. Artykuł 479[113] tego kodeksu, w §§ 1 i 2, ma następujące brzmienie:

„§ 1. Na wniosek uprawnionego, jeżeli wykaże on w sposób wiarygodny okoliczności wskazujące na naruszenie, sąd może przed wszczęciem postępowania w sprawie o naruszenie lub w jego toku aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji wezwać naruszającego do udzielenia informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług, jeżeli jest to niezbędne dla dochodzenia roszczenia.

§ 2. Jeżeli sąd wezwał do udzielenia informacji przed wszczęciem postępowania w sprawie o naruszenie, postępowanie to powinno być wszczęte nie później niż w terminie miesiąca od dnia wykonania postanowienia o udzieleniu informacji".

III. Spór w postępowaniu głównym, pytania prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem

12. TB jest osobą fizyczną, która za pośrednictwem swoich sklepów internetowych sprzedaje artykuły dekoracyjne. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej sprzedaje ona maszynowo produkowane przez siebie reprodukcje zawierające nieskomplikowaną grafikę składającą się z kilku kolorów i figur geometrycznych oraz krótkie zdania. W tym względzie obrazy A, B i C (zwane dalej „spornymi reprodukcjami") zawierają, odpowiednio, następujące zdania: „Mój dom moje zasady"; „Nie ma ludzi idealnych a jednak jestem" oraz „W naszym domu rano słychać tupot małych stopek. Zawsze pachnie pysznym ciastem. Mamy dużo obowiązków, mnóstwo zabawy i miłości". TB podnosi, że jest twórcą reprodukowanych przez siebie obrazów, które w jej ocenie są utworami w rozumieniu prawa autorskiego.

13. Wierne kopie obrazów A i B, dostarczone przez „Knor" Sp. z o.o. (zwaną dalej „Knorem"), są sprzedawane bez zgody TB w sklepach stacjonarnych i w sklepie internetowym Castorama Polska Sp. z o.o. (zwanej dalej „Castoramą"). W odniesieniu do tych obrazów ani reprodukcje TB, ani te proponowane przez Castoramę nie wskazują ich autora ani pochodzenia. Castorama sprzedaje również dostarczane przez Knora reprodukcje, które zawierają tekst identyczny z tekstem w obrazie C, ale przy pewnych odmiennościach grafiki i kroju czcionek. W dniu 13 października

2020 r. TB zwróciła się z wezwaniem przedsądowym do Castoramy o zaniechanie naruszeń autorskich praw majątkowych i osobistych do stworzonych przez siebie utworów, sprzedawanych bez jej zgody przez tę spółkę.

14. W dniu 15 grudnia 2020 r. TB wystąpiła do Sądu Okręgowego w Warszawie, będącego sądem odsyłającym, na podstawie art. 479^{113} kodeksu postępowania cywilnego. W ramach tego postępowania TB zażądała udzielenia jej przez Castoramę i Knora informacji w odniesieniu do spornych reprodukcji o sieciach dystrybucji, a także o ilości otrzymanych oraz zamówionych towarów, kompletnej liście dostawców, dacie wprowadzenia towarów do sprzedaży w sklepach stacjonarnych oraz w sklepie internetowym Castoramy oraz ich ilości, uzyskanej ze sprzedaży towarów cenie, z rozbiciem na sprzedaż stacjonarną oraz przez Internet. TB powołała się na przysługiwanie jej autorskich praw majątkowych oraz osobistych do spornych reprodukcji oraz wskazała, że udzielenie informacji, których się domaga, jest niezbędne dla dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia praw autorskich i ewentualnie roszczeń odszkodowawczych związanych z nieuczciwą konkurencją.

15. Castorama wniosła o oddalenie tego wniosku o udzielenie informacji i, ewentualnie, o wydanie orzeczenia z jak najwęższym zakresem, ograniczonym jedynie do utworów w rozumieniu prawa autorskiego, kwestionując co do zasady status spornych reprodukcji jako „utworów". Powołała się ona również na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa oraz podniosła, że TB nie wykazała, aby przysługiwały jej autorskie prawa majątkowe do tych reprodukcji. W ocenie Castoramy wytwory intelektu, których dotyczy wniosek TB, nie są oryginalne, a TB nie wykazała spełnienia przesłanki ich nowości. Uwzględnienie tego wniosku oznaczałoby udzielenie ochrony prawnoautorskiej pomysłom i ideom, gdyż sporne reprodukcje wpisują się w aktualny trend mody na tak zwane uproszczone grafiki motywacyjne z błahymi zdaniami. Castorama uznała ponadto, że wszystkie elementy graficzne spornych reprodukcji są błahe, powtarzalne i nie wyróżniają się niczym oryginalnym w zakresie kompozycji, kolorów, użytych czcionek spośród innych grafik dostępnych na rynku.

16. W odpowiedzi na te argumenty TB nie złożyła wniosków dowodowych dla celów wykazania istnienia prawa własności intelektualnej do spornych reprodukcji, a odnoszących się do wiadomości specjalnych (wymagających opinii biegłego) z zakresu grafiki i wzornictwa. Dowody, które TB przedstawiła we wniosku z dnia 15 grudnia 2020 r., składają się z wydruków z oferty jej sklepów internetowych i faktur ze sprzedaży od 2014 r. oraz wydruków ze stron internetowych Castoramy i faktur zakupu obrazów w sklepie internetowym tej spółki.

17. Podczas badania wniosku TB sąd odsyłający miał wątpliwości co do wykładni, jaką należy nadać art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48, w szczególności w zakresie kwestii konieczności udowodnienia bądź jedynie uprawdopodobnienia charakteru prawnego dobra, którego dotyczy wniosek o udzielenie informacji, przy uwzględnieniu faktu, że art. 6 i 7 tej dyrektywy posługują się różnymi sformułowaniami oraz że art. 4 rzeczonej dyrektywy dotyczy „właścicieli praw własności intelektualnej". Wątpliwości tego sądu dotyczyły również możliwości zastosowania odmiennego standardu dowodzenia w odniesieniu do statusu spornych reprodukcji, czyli tego, czy chodzi o utwór, czy też nie, a zatem co do legitymacji procesowej czynnej TB.

18. Sąd odsyłający zauważa, że art. 479^{113} kodeksu postępowania cywilnego stanowi implementację art. 8 dyrektywy 2004/48, a w art. 479^{89} tego kodeksu, określającym zakres spraw własności intelektualnej, wymieniono w § 2 pkt 1 sprawy o „zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej

konkurencji". Sąd ów, odnosząc się do motywu 13 tej dyrektywy [5], podkreśla, że na potrzeby niniejszej sprawy, o ile polskie orzecznictwo nie udzieliło jeszcze jednoznacznej odpowiedzi w tej kwestii, o tyle sąd ten przyjmuje wykładnię, zgodnie z którą prawo krajowe na potrzeby wewnętrzne rozciągnęło zastosowanie przepisów rzeczonej dyrektywy na czyny nieuczciwej konkurencji polegające na niewolniczym kopiowaniu produktów, nawet jeśli nie są one przedmiotami praw wyłącznych, takich jak te przysługujące z tytułu praw autorskich. Biorąc to pod uwagę – w odniesieniu do części wniosku dotyczącej obrazów A i B – nie zachodzi problem wykładni prawa Unii, ponieważ TB udowodniła, że Castorama sprzedawała reprodukcje będące niewolniczymi kopiami tych obrazów.

19. Rozstrzygnięcie wniosku w odniesieniu do obrazu C wymaga jednak dokonania wykładni prawa Unii, ponieważ reprodukcja sprzedawana przez Castoramę nie stanowi niewolniczej kopii tego obrazu, a mianowicie wykorzystany został tekst, zachowany został jego układ na stronie, ale zastosowano inne elementy graficzne i inne rodzaje czcionki. Zgodnie z polskim orzecznictwem, zbieżnym z orzecznictwem Trybunału [6], zbadanie cech twórczości utworu stanowi zadanie własne sądu. W tym względzie, zdaniem sądu odsyłającego, tam, gdzie występuje skomplikowana materia faktyczna sprawy i nie wystarczy doświadczenie sędziego, konieczne jest odwołanie się do opinii biegłego, a ciężar dowodzenia i wnioskowania o biegłego spoczywa co do zasady na stronie powodowej.

20. W polskiej nauce prawa wyrażono dwa sprzeczne zapatrywania na temat wykładni art. 479^{113} kodeksu postępowania cywilnego, uznając, że wnioskodawca powinien udowodnić, iż jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej, albo że nie jest konieczne udowodnienie przez wnioskodawcę naruszenia chronionego prawa, lecz jedynie jego uprawdopodobnienie, gdyż roszczenie informacyjne może zostać skierowane również wobec osoby trzeciej.

21. Sąd odsyłający wskazuje, że jego zdaniem art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48 w związku z art. 4 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on środka ochrony praw własności intelektualnej, przysługującego jedynie wtedy, gdy zostanie stwierdzone przysługiwanie prawa własności intelektualnej oraz że nie jest wystarczające uprawdopodobnienie, że środek ten dotyczy istniejącego prawa własności intelektualnej, gdyż konieczne jest udowodnienie tej okoliczności, w szczególności w sytuacji, w której żądanie udzielenia informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług poprzedza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia praw własności intelektualnej.

[5] Motyw ten stanowi, że „[n]iezbędne jest możliwie jak najszersze zdefiniowanie zakresu stosowania niniejszej dyrektywy, tak aby obejmowała wszystkie prawa własności intelektualnej objęte przepisami wspólnotowymi w tej dziedzinie lub prawem wewnętrznym danego państwa członkowskiego. Wymaganie to nie wpływa jednak na możliwość życzącej sobie tego części państw członkowskich rozszerzania do celów wewnętrznych przepisów niniejszej dyrektywy, włączając działania o charakterze nieuczciwej konkurencji, w tym produkcję kopii nielegalnych i działania podobne".

[6] Wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465).

22. W tych okolicznościach Sąd Okręgowy w Warszawie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 8 ust. 1 w związku z art. 4 […] dyrektywy [2004/48] powinien być rozumiany w ten sposób, że dotyczy on środka ochrony praw własności intelektualnej, przysługującego jedynie wtedy, gdy zostanie stwierdzone w tym lub innym postępowaniu przysługiwanie prawa własności intelektualnej uprawnionemu?

– W przypadku odpowiedzi negatywnej na [pierwsze pytanie prejudycjalne]:

2) [C]zy art. 8 ust. 1 dyrektywy w związku z art. 4 […] dyrektywy [2004/48] powinien być rozumiany w ten sposób, że wystarczające jest uprawdopodobnienie, że środek ten dotyczy istniejącego prawa własności intelektualnej[,] a nie udowodnienie tej okoliczności, w szczególności w sytuacji, w której żądanie udzielenia informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług poprzedza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia praw własności intelektualnej?”.

23. Uwagi na piśmie zostały złożone przez Castoramę, rządy polski i austriacki oraz Komisję Europejską.

IV. Analiza

A. W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

24. W uwagach na piśmie rząd austriacki wyraził wątpliwości co do dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Rząd ów podniósł, że przymiot „utworu” w odniesieniu do spornych reprodukcji powinien zostać zbadany jako kwestia prawna w ramach sporu w postępowaniu głównym. W tym względzie reprodukcje te przedłożono sądowi odsyłającemu, a ich szczególny wygląd i postać są widoczne i bezsporne. Odpowiedź na pytanie, jaki standard dowodowy należy zastosować w kontekście art. 8 dyrektywy 2004/48, nie jest zatem konieczna dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu.

25. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału wyłącznie do sądu krajowego, przed którym toczy się spór i który musi przyjąć odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy zarówno ocena, czy do wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak i ocena przedstawionych Trybunałowi pytań. Oznacza to, że pytania dotyczące prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania[7].

[7] Zobacz wyrok z dnia 6 października 2022 r., HV (Zawieszenie uprawnienia do kierowania pojazdami) (C-266/21, EU:C:2022:754, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).

26. W niniejszej sprawie sąd odsyłający wskazał, że obraz C nie został wiernie skopiowany. W tym względzie to do niego należy zbadanie cech twórczości utworu. Zdaniem tego sądu tam, gdzie występuje skomplikowana materia faktyczna sprawy i nie wystarczy doświadczenie sędziego, konieczne jest odwołanie się do opinii biegłego. Przy tym TB nie złożyła wniosków dowodowych dla celów wykazania istnienia prawa własności intelektualnej odnoszących się do wiadomości specjalnych wymagających opinii biegłego. Sąd odsyłający zmierza zatem w istocie do ustalenia, czy art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on środka ochrony praw własności intelektualnej przysługującego jedynie wtedy, gdy zostanie udowodnione naruszenie prawa własności uprawnionego, w sytuacji, w której ze względu na brak wiadomości specjalnych dany sąd krajowy nie jest w stanie dokonać samodzielnej oceny bez wsparcia biegłego. W takim przypadku przedstawiony przez TB wniosek o udzielenie informacji należy oddalić, jeżeli postępowanie dowodowe, w którym wnioskodawca musi brać czynny udział w ustalaniu dowodów, nie zostanie przeprowadzone.

27. W świetle tego prawnego i faktycznego kontekstu, w którym sąd odsyłający stwierdza, że orzeczenie wydane w trybie prejudycjalnym jest konieczne, aby mógł on wydać wyrok, nie jest oczywiste, aby wykładnia, o którą się zwrócono, była pozbawiona związku ze sporem w postępowaniu głównym lub aby podniesiony problem miał hipotetyczny charakter. W tych okolicznościach uważam, że rozpatrywany wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

B. Co do istoty

28. Poprzez dwa pytania prejudycjalne, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście postępowania sądowego dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej wnioskodawca powinien wykazać, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej, czy też wystarczy, że uprawdopodobni on, iż jest właścicielem tego prawa, w szczególności w sytuacji, gdy wniosek o udzielenie informacji poprzedza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia praw własności intelektualnej.

29. Castorama oraz rządy polski i austriacki proponują odpowiedzieć na te pytania w ten sposób, że wnioskodawca powinien wykazać, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej. Z kolei Komisja twierdzi, że wystarczy, iż wykaże on, z wystarczającym prawdopodobieństwem, że jego wniosek o udzielenie informacji dotyczy istniejącego prawa własności intelektualnej.

30. Zgodnie z art. 8 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2004/48 państwa członkowskie zapewniają, że, w kontekście postępowania sądowego dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej oraz w odpowiedzi na uzasadnione i proporcjonalne żądanie powoda, właściwe organy sądowe mogą nakazać przedstawienie informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług naruszających prawo własności intelektualnej przez naruszającego lub jakąkolwiek inną osobę, u której stwierdzono posiadanie na skalę handlową towarów naruszających prawo.

31. W niniejszej sprawie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy w przypadku, gdy wnioskodawca wszczyna postępowanie sądowe dotyczące naruszenia prawa własności intelektualnej na podstawie art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48, powinien on wykazać, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej.

32. Przepis ten – w świetle jego brzmienia – sam w sobie nie nakłada takiego obowiązku na powoda. Niemniej, jako że wniosek o udzielenie informacji powinien być „uzasadniony", wynika z tego, że musi on zawierać uzasadnienie zawierające wystarczające elementy faktyczne i dowody odnoszące się do podnoszonego prawa własności intelektualnej.

33. Jak zauważa sąd odsyłający, art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w związku z art. 4 tej dyrektywy, zgodnie z którym osoba występująca o zastosowanie środków, procedur i środków naprawczych przewidzianych w rozdziale II rzeczonej dyrektywy powinna należeć do jednej z czterech kategorii podmiotów wymienionych w lit. a)–d) tego artykułu. Kategorie te obejmują, po pierwsze, właścicieli praw własności intelektualnej, po drugie, wszystkie inne osoby uprawnione do stosowania tych praw, zwłaszcza licencjobiorców, po trzecie, organizacje zbiorowego zarządzania prawami własności intelektualnej, uznane za uprawnione do reprezentowania właścicieli praw własności intelektualnej, a po czwarte, profesjonalne podmioty wyspecjalizowane w dochodzeniu praw, uznane za posiadające prawo do reprezentowania właścicieli praw własności intelektualnej. Jednakże, w odróżnieniu od właścicieli praw własności intelektualnej, o których mowa w art. 4 lit. a) dyrektywy 2004/48, zgodnie z motywem 18[8] tej dyrektywy trzy kategorie osób, o których mowa w jej art. 4 lit. b)–d), muszą ponadto posiadać bezpośredni interes w obronie tych praw oraz uprawnienie do wszczęcia postępowania sądowego w zakresie, w jakim zezwala na to właściwe ustawodawstwo i zgodnie z nim[9].

34. Ponieważ art. 4 lit. a) dyrektywy 2004/48 odnosi się do „właścicieli praw własności intelektualnej", przepis ten można rozumieć w ten sposób, że w ramach stosowania art. 8 owej dyrektywy powód powinien rzeczywiście wykazać, że jest właścicielem prawa własności intelektualnej.

35. Niemniej zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału względy zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wskazują na to, że treści przepisu prawa Unii, który nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia swego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię, którą należy ustalić, uwzględniając nie tylko brzmienie, ale również kontekst przepisu i cel danego uregulowania[10].

36. W odniesieniu do kontekstu art. 8 dyrektywy 2004/48 należy zaś zauważyć, że art. 6 owej dyrektywy, zatytułowany „Dowody", stanowi w ust. 1, że państwa członkowskie zapewniają, iż, na wniosek *strony, która przedstawiła należyte dostępne dowody wystarczające* do poparcia jej roszczeń oraz, *potwierdzające te roszczenia*, *wyszczególnione dowody* znajdujące się pod kontrolą strony przeciwnej, właściwe organy sądowe mogą nakazać przedstawienie takich dowodów przez stronę przeciwną, pod warunkiem zapewnienia ochrony informacji poufnych. Artykuł 7 rzeczonej dyrektywy, zatytułowany „Środki ochrony dowodów", przewiduje w ust. 1, że państwa członkowskie zapewniają, iż, nawet przed wszczęciem postępowania nad meritum sprawy, właściwe organy sądowe mogą na wniosek *strony, która przedstawiła należyte dostępne dowody uzasadniające jej roszczenie* z tytułu naruszenia jej prawa własności intelektualnej lub zagrożenia naruszeniem tego prawa, nakazać szybkie i skuteczne środki tymczasowe zapewniające zachowanie dowodów dotyczących zarzucanego naruszenia, pod warunkiem ochrony informacji

[8] Zgodnie z tym motywem „[o]sobami uprawnionymi do żądania stosowania tych środków, procedur i środków naprawczych są uprawnione podmioty oraz osoby posiadające bezpośredni interes i zdolność sądową w zakresie dozwolonym przez stosowane prawo, co może obejmować profesjonalne organizacje zarządzające tymi prawami lub chroniące zbiorowe i indywidualne interesy, za które są odpowiedzialne".

[9] Zobacz wyrok z dnia 17 czerwca 2021 r., M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, pkt 63, 64 i przytoczone tam orzecznictwo).

[10] Zobacz wyrok z dnia 2 czerwca 2022 r., T.N. i N.N. (Oświadczenie o odrzuceniu spadku) (C-617/20, EU:C:2022:426, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

poufnych. Jeśli chodzi o art. 9 tej dyrektywy, zatytułowany „Środki tymczasowe i zabezpieczające", stanowi on w ust. 3, że w odniesieniu do środków określonych w ust. 1 i 2 tego artykułu, organy sądowe mają prawo żądania od *wnioskodawcy dostarczenia wszelkich należytych dostępnych dowodów, które upewniłyby je w wystarczającym stopniu, że wnioskodawca jest posiadaczem praw* i to prawo wnioskodawcy jest naruszane lub takie naruszenie wkrótce nastąpi.

37. W konsekwencji, nawet jeśli dyrektywa 2004/48 wymienia „właścicieli praw własności intelektualnej" wśród osób, które mogą wnosić o zastosowanie środków, procedur i środków naprawczych przewidzianych w rozdziale II owej dyrektywy, dyrektywa ta wyraźnie przewiduje, że wnioskodawca, na mocy art. 6, 7 i 9 rzeczonej dyrektywy, może przedstawić racjonalnie dostępne dowody wystarczające do poparcia jego roszczeń, czyli bez konieczności wykazania, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej. W związku z tym jestem zdania, że pojęcia „właściciela praw własności intelektualnej" w rozumieniu art. 4 dyrektywy 2004/48 nie można interpretować w ten sposób, że wymaga ono, aby wnioskodawca wykazał, że jest właścicielem prawa własności intelektualnej, na które powołuje się w ramach postępowania sądowego dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej wszczętego na podstawie art. 8 tej dyrektywy.

38. Jeśli chodzi o cel realizowany przez dyrektywę 2004/48, z jej motywów 10 i 13 wynika, odpowiednio, że owym celem jest zbliżenie systemów prawnych państw członkowskich w celu zapewnienia wysokiego, równoważnego i jednakowego poziomu ochrony własności intelektualnej na rynku wewnętrznym oraz że zakres stosowania tej dyrektywy należy zdefiniować możliwie jak najszerzej, tak aby obejmował wszystkie prawa własności intelektualnej objęte przepisami prawa Unii w tej dziedzinie lub prawa wewnętrznego danego państwa członkowskiego [11]. Ponadto Trybunał orzekł, że celem wspomnianej dyrektywy jest zapewnienie, szczególnie w społeczeństwie informacyjnym, skutecznej ochrony własności intelektualnej [12]. Z orzecznictwa Trybunału wynika też, że przepisy rzeczonej dyrektywy służą uregulowaniu wszystkich aspektów związanych z prawami własności intelektualnej, które są nierozłącznie związane, po pierwsze, z egzekwowaniem tych praw, a po drugie, z ich naruszaniem, poprzez ustanowienie skutecznych środków prawnych służących zapobieganiu naruszeniom, spowodowaniu ich zaprzestania lub zadośćuczynieniu za każde naruszenie istniejącego prawa własności intelektualnej [13].

39. Również zgodnie z orzecznictwem Trybunału, w celu zagwarantowania wysokiego poziomu ochrony własności intelektualnej należy odrzucić wykładnię, która uznawałaby, że przewidziane w art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48 prawo do informacji przysługuje wyłącznie w ramach postępowania mającego na celu stwierdzenie naruszenia prawa do własności intelektualnej, ponieważ zagwarantowanie takiego poziomu ochrony byłoby zagrożone, gdyby nie było możliwe skorzystanie z prawa do informacji również w ramach *odrębnego postępowania wszczętego po prawomocnym zakończeniu* postępowania sądowego, w którym stwierdzono naruszenie prawa własności intelektualnej [14]. Trybunał wskazał, że to samo rozumowanie należy zastosować

[11] Wyrok z dnia 18 grudnia 2019 r., IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099, pkt 38).

[12] Wyrok z dnia 18 grudnia 2019 r., IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

[13] Wyrok z dnia 28 kwietnia 2022 r., Phoenix Contact (C-44/21, EU:C:2022:309, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

[14] Wyrok z dnia 18 stycznia 2017 r., NEW WAVE CZ (C-427/15, EU:C:2017:18, pkt 24).

w odniesieniu do *odrębnego postępowania poprzedzającego powództwo o odszkodowanie* w celu skutecznego wytoczenia powództwa przeciwko podmiotom mającym dopuszczać się naruszeń praw autorskich [15].

40. Ponadto Trybunał orzekł, że przewidziane w art. 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48 prawo do informacji stanowi konkretyzację prawa podstawowego do skutecznego środka prawnego, zagwarantowanego w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą"), i zapewnia w ten sposób skuteczne wykonanie podstawowego prawa własności, którego część stanowi prawo własności intelektualnej, chronione w art. 17 ust. 2 tej karty. Zatem to prawo do informacji umożliwia właścicielowi prawa własności intelektualnej określenie, kto narusza to prawo, i podjęcie w celu ochrony tego prawa własności intelektualnej niezbędnych kroków, takich jak złożenie wniosków o zastosowanie środków tymczasowych przewidzianych w art. 9 ust. 1 i 2 tej dyrektywy lub o odszkodowanie przewidziane w art. 13 rzeczonej dyrektywy. Bez pełnej wiedzy na temat zakresu naruszenia prawa własności intelektualnej podmiot tego prawa nie byłby bowiem w stanie określić ani dokładnie wyliczyć odszkodowania przysługującego mu z tytułu tego naruszenia [16].

41. Z całości tego orzecznictwa jasno wynika, że należy odróżnić funkcję wniosku o udzielenie informacji na podstawie art. 8 dyrektywy 2004/48 od funkcji powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa własności intelektualnej. W szczególności w przypadku wskazanym przez sąd odsyłający w jego drugim pytaniu prejudycjalnym, a mianowicie gdy wniosek o udzielenie informacji poprzedza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia praw własności intelektualnej, wniosek ów posiada charakter *autonomiczny i wstępny*, mając na celu uzyskanie pełnej wiedzy o zakresie naruszenia prawa własności intelektualnej w zamiarze ewentualnego skutecznego wytoczenia powództwa o naprawienie tego naruszenia.

42. Na tym etapie postępowania nie można wymagać, aby dla uzyskania legitymacji procesowej czynnej wnioskodawca musiał wykazać, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej. Gdyby tak było, przewidziany w art. 8 dyrektywy 2004/48 wniosek o udzielenie informacji podlegałby tym samym wymogom dowodowym co powództwo o stwierdzenie naruszenia prawa własności intelektualnej, chociaż spełnia on inną rolę. W związku z tym, ponieważ odrębna procedura ustanowiona w rzeczonym art. 8 stanowi specyfikę prawa Unii [17], straciłaby ona w takim przypadku znaczną część swojej praktycznej skuteczności.

43. W tych okolicznościach jestem zdania, że w ramach stosowania wspomnianego art. 8 wnioskodawca powinien uprawdopodobnić poprzez przedstawienie wystarczających dowodów, bez konieczności wykazania, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej, w szczególności gdy wniosek o udzielenie informacji poprzedza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa własności intelektualnej.

[15] Wyrok z dnia 17 czerwca 2021 r., M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, pkt 82). I tak art. 479^{113} § 2 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że „[j]eżeli sąd wezwał do udzielenia informacji przed wszczęciem postępowania w sprawie o naruszenie, postępowanie to powinno być wszczęte nie później niż w terminie miesiąca od dnia wykonania postanowienia o udzieleniu informacji".

[16] Zobacz wyroki: z dnia 18 stycznia 2017 r., NEW WAVE CZ (C-427/15, EU:C:2017:18, pkt 25); z dnia 17 czerwca 2021 r., M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2021:492, pkt 83).

[17] Jak wskazano we wniosku dotyczącym dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie środków i procedur mających na celu zapewnienie egzekwowania praw własności intelektualnej przedstawionego przez Komisję w dniu 30 stycznia 2003 r. [COM(2003) 46 wersja ostateczna, s. 16], takie prawo do informacji zostało wprowadzone do systemu prawnego jedynie kilku państw członkowskich, a mianowicie w Niemczech w ustawach dotyczących własności intelektualnej oraz w ustawie Beneluksu o znakach towarowych.

44. W niniejszej sprawie sąd odsyłający wskazuje, że w sprawie w postępowaniu głównym chodzi o prawo autorskie przysługujące TB. W tym względzie, o ile dyrektywa 2004/48 nie zawiera żadnej definicji praw własności intelektualnej wchodzących w zakres jej stosowania, o tyle oświadczenie Komisji dotyczące art. 2 dyrektywy 2004/48[18] wyjaśnia, że według Komisji jednym z nich jest prawo autorskie. Z orzecznictwa Trybunału wynika również, że prawo autorskie wchodzi w zakres pojęcia „własności intelektualnej" w rozumieniu owej dyrektywy[19].

45. Zgodnie z motywem 17 rzeczonej dyrektywy przewidziane w tej dyrektywie środki, procedury i środki naprawcze w każdym przypadku powinny być ustalane tak, aby w należyty sposób uwzględniały specyfikę sprawy. W tym względzie w motywie 19 owej dyrektywy[20] podkreślono, że prawo autorskie wynika ze stworzenia utworu i nie wymaga formalnego wpisu do rejestru. W odniesieniu do tego prawa z orzecznictwa Trybunału dotyczącego dyrektywy 2001/29/WE[21] wynika, że na pojęcie „utworu" składają się dwa elementy. Z jednej strony pojęcie to oznacza, że istnieje oryginalny przedmiot w tym znaczeniu, że stanowi on własną twórczość intelektualną jego autora, z drugiej strony taka kwalifikacja wymaga, by istniał wyraz tej twórczości. Co się tyczy pierwszego z tych elementów, aby przedmiot mógł zostać uznany za oryginalny, konieczne i zarazem wystarczające jest to, by stanowił on odzwierciedlenie osobowości autora, przejawiające się w jego swobodnych i twórczych wyborach. Jeżeli chodzi o drugi z elementów, pojęcie „utworu", do którego odnosi się dyrektywa 2001/29, w sposób konieczny oznacza istnienie przedmiotu możliwego do zidentyfikowania z wystarczającym stopniem precyzji i obiektywności[22]. Do sądu odsyłającego należy sprawdzenie, czy TB uprawdopodobniła poprzez przedstawienie wystarczających dowodów, że jest właścicielem prawa autorskiego w odniesieniu do obrazu C w związku z jego reprodukcją sprzedawaną przez Castoramę.

46. Należy dodać, że dyrektywa 2004/48 ma na celu ustanowienie właściwej równowagi między z jednej strony interesem podmiotów praw w ochronie ich praw własności intelektualnej, o której mowa w art. 17 ust. 2 karty, a z drugiej strony ochroną interesów i praw podstawowych użytkowników przedmiotów objętych ochroną oraz interesu ogólnego. Co się tyczy dokładniej art. 8 owej dyrektywy, Trybunał miał już sposobność orzec, że przepis ten ma na celu pogodzenie poszanowania różnych praw, w szczególności prawa do informacji przysługującego podmiotom praw i prawa użytkowników do ochrony danych osobowych[23].

47. Podobnie art. 3 ust. 1 dyrektywy 2004/48 stanowi, że środki, procedury i środki naprawcze powinny być, w szczególności, sprawiedliwe i słuszne oraz nie powinny być nadmiernie kosztowne. Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 2 tej dyrektywy te środki, procedury i środki naprawcze powinny być skuteczne, proporcjonalne oraz odstraszające i powinny być stosowane w taki sposób, aby zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem. Artykuł ten nakłada zatem na

18 Dz.U. 2005, L 94, s. 37.

19 Zobacz przykładowo wyrok z dnia 18 grudnia 2019 r., IT Development (C-666/18, EU:C:2019:1099).

20 Zgodnie z tym motywem, „[p]onieważ prawo autorskie wynika ze stworzenia utworu i nie wymaga formalnego wpisu do rejestru, właściwe jest przyjęcie zasady ustanowionej w art. 15 konwencji berneńskiej ustanawiającej domniemanie, według którego za autora utworu literackiego lub artystycznego uważana jest osoba, której nazwisko znajduje się na tym utworze […]".

21 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10).

22 Zobacz wyrok z dnia 11 czerwca 2020 r., Brompton Bicycle (C-833/18, EU:C:2020:461, pkt 22–25).

23 Zobacz wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., Constantin Film Verleih, C-264/19, EU:C:2020:542, pkt 37, 38 i przytoczone tam orzecznictwo). Zobacz również komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 29 listopada 2017 r. – Wytyczne dotyczące niektórych aspektów dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej [COM(2017) 708 final, s. 11], zgodnie z którym „w celu zapewnienia zrównoważonego wykorzystania systemu egzekwowania praw własności intelektualnej na drodze cywilnej właściwe organy sądowe, rozważając zasądzenie środków, procedur i środków naprawczych przewidzianych dyrektywą [2004/48] powinny ogólnie przeprowadzić indywidualną ocenę danej sprawy".

państwa członkowskie, a w ostatecznym rozrachunku na sądy krajowe, zapewnienie gwarancji, że – w szczególności – wniosek o udzielenie informacji, o którym mowa w art. 8 dyrektywy 2004/48, nie będzie nadużywany [24].

48. W konsekwencji, zadaniem sądu odsyłającego jest dokonanie oceny zasadności wniosku o udzielenie informacji oraz sprawdzenie, że wnioskodawca nie nadużył tego wniosku. W tym celu sąd odsyłający powinien wziąć należycie pod uwagę wszystkie obiektywne okoliczności sprawy, w tym zachowanie stron [25]. W przypadku stwierdzenia przez ów sąd wystąpienia nadużycia prawa powinien on odmówić możliwości skorzystania z przewidzianego w art. 8 dyrektywy 2004/48 prawa do informacji [26].

49. W świetle powyższego uważam, że art. 8 ust. 1 tej dyrektywy należy intepretować w ten sposób, że w kontekście postępowania sądowego dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej wnioskodawca powinien uprawdopodobnić poprzez przedstawienie wystarczających dowodów, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej, bez konieczności wykazania tego przez niego, w szczególności gdy wniosek o udzielenie informacji poprzedza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa własności intelektualnej. Sąd krajowy powinien również dokonać oceny zasadności tego wniosku oraz wziąć należycie pod uwagę wszystkie obiektywne okoliczności sprawy, w tym zachowanie stron, w celu w szczególności sprawdzenia, czy powód nie nadużywa tego wniosku.

V. Wnioski

50. Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, proponuję, aby na pytania prejudycjalne postawione przez Sąd Okręgowy w Warszawie (Polska) Trybunał odpowiedział w następujący sposób:

Artykuł 8 ust. 1 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej

należy interpretować w ten sposób, że:

w kontekście postępowania sądowego dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej wnioskodawca powinien uprawdopodobnić poprzez przedstawienie wystarczających dowodów, że jest właścicielem danego prawa własności intelektualnej, bez konieczności wykazania tego przez niego, w szczególności gdy wniosek o udzielenie informacji poprzedza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa własności intelektualnej. Sąd krajowy powinien również dokonać oceny zasadności tego wniosku oraz wziąć należycie pod uwagę wszystkie obiektywne okoliczności sprawy, w tym zachowanie stron, w celu w szczególności sprawdzenia, czy powód nie nadużywa tego wniosku.

[24] Zobacz podobnie wyrok z dnia 28 kwietnia 2022 r., Phoenix Contact (C-44/21, EU:C:2022:309, pkt 43).

[25] Zobacz podobnie wyrok z dnia 12 września 2019 r., Bayer Pharma (C-688/17, EU:C:2019:722, pkt 70).

[26] Zobacz podobnie opinia rzecznika generalnego M. Szpunara w sprawie M.I.C.M. (C-597/19, EU:C:2020:1063, pkt 121).